

© HANS HAEGEMANS

OPTIMAAL AFLEVEREN VAN VLEESVARKENS

“De gewenste gewichtsvork van een varkenskarкас in het slachthuis wordt door de varkenshouder best nauwkeurig benaderd, als hij een hoger rendement wil halen”, zegt onderzoeker Frederik Leen aan het einde van zijn doctoraatsstudie over het optimaal slachtgewicht. – *Naar: Varkensloket*

De afnemer van varkenskarکassen betaalt binnen de door hem gewenste gewichtsvork een betere - maximale - prijs. Het heeft economisch zin om de sneller groeiende varkens eerder aan het slachthuis te leveren en de lichtere varkens uit het hok nog te laten zitten, als je het als varkenshouder praktisch georganiseerd krijgt. Maar, méér dan twee keer selecteren welk varken uit de hokken juist genoeg weegt, is niet aangeraden omdat het niet opweegt tegen de extra arbeid. Het is dus mogelijk rendabeler om de (laatste) lichtste varkens af te leveren voor zij de gewichtsvork met maximale uitbetaling bereiken, omdat hun trage groei de volgende productiecyclus te lang zou ophouden.

Langetermijnbeslissingen

Varkens leveren met een optimaal slachtgewicht (niet te licht en niet te zwaar) blijkt een belangrijke voorwaarde te zijn voor een behoorlijke uitbetaling. Dit onderzoeksproject focust daarom op de vraag hoe de varkenshouder tot het optimale slachtgewicht van zijn vleesvarkens kan komen. Slachthuizen en afne-

mers van karکassen hanteren bijna altijd een optimaal slachtgewicht. Een boven- en ondergrens van een aantal kilo's rond dit optimum vormt de zogenaamde 'gewenste gewichtsvork'. De breedte van deze gewichtsvork is specifiek voor elk slachthuis en is één van de belangrijkste factoren waar de varkenshouder rekening mee moet houden bij de optimalisering van het slachtgewicht. Op het eerste gezicht lijkt het optimaliseren van het slachtgewicht eenvoudig: een varken zwaarder laten worden heeft zin zolang de opbrengsten groter zijn dan de kosten. Twee bemerkingen maken deze redenering toch complexer. De varkenshouders hebben gedurende de afmest weinig zicht en controle op bepaalde factoren zoals het vleespercentage en de toekomstige prijzen van biggen, vleesvarkens en voeder. Het slachtgewicht hangt ook samen met een grote reeks onderliggende factoren die ook invloed hebben op de rentabiliteit. Minstens twaalf belangrijke factoren spelen op een varkensbedrijf mee in de doelstelling om het slachtgewicht te optimaliseren”, aldus Frederik Leen. Vooreerst zijn er de evolutie in

groei, voederconversie, karکaskwaliteit en de bijhorende prijzen voor varkens, biggen en voeder. Maar dieperliggend spelen ook de voedersamenstelling, het geslacht en de genetica een rol, en ook de heterogeniteit van een koppel vleesvarkens, de (in)flexibiliteit van de biggenaanvoer en de evolutie in het sterftepercentage. De (in)flexibiliteit van de biggenaanvoer, met andere woorden hoe gemakkelijk je het einde van een productieronde kunt uitstellen, bepaalt of de optimalisatie van het slachtgewicht enkel op lange of ook op korte termijn mogelijk is.

Goede inschatting maken

Op korte termijn optimaliseren? Om goed de extra opbrengsten of de extra kosten van het vroeger/later afleveren in te kunnen schatten moeten de varkenshouders nauwkeurig de diertechnische evoluties in groei en voederconversie kunnen monitoren en voorspellen. “Daar zit al een uitdaging”, zegt Frederik Leen. Tot op heden is het in kaart brengen van de groei en voederconversie voor de meeste varkenshouders niet mogelijk

tijdens de ronde zelf. Bovendien kunnen dierprestaties variëren tijdens verschillende rondes en seizoenen. En een voorspelling van de toekomstige prijs voor varkens tijdens een periode van 3 à 4 maanden (afmestperiode) kan niet nauwkeurig genoeg gemaakt worden. Het maken van concrete prijsafspraken tussen varkenshouders en slachthuizen, zou voor enige prijsstabiliteit kunnen zorgen waardoor slachtgewichtoptimalisatie makkelijker bereikbaar wordt.

Optimalisering nastreven

De moderne varkenshouderij bestaat uit een opeenvolging van productierondes. Een zwaarder varken produceren kost meer tijd en dit gaat ten koste van de hoeveelheid productierondes die je per jaar in een stal kan draaien. De omzet per stalplaats op jaarbasis daalt dus als men structureel een hoger slachtgewicht aanhoudt. Optimalisatie van de marge per varkensplaats per jaar leidt dan ook tot een lager slachtgewicht in vergelijking met de optimalisatie per varken. Omwille van de afweging tussen afmestduur per ronde en aantal productierondes per stal per jaar, dient de optimalisatie van het slachtgewicht per stalplaats per jaar benaderd te worden.

Het aantal productierondes per stal per jaar is dus belangrijk voor de optimalisatie en zorgt ervoor dat veel bedrijven de optimalisatie van het slachtgewicht op de langere termijn moeten bekijken. De aanvoer van biggen op regelmatige en inflexibele basis vanuit de zeugentak op het gesloten bedrijf of vanuit een vaste biggenleverancier voor afmestbedrijven maakt immers dat de maximale afmestduur per ronde op voorhand wordt vastgelegd. Eenmaal de nieuwe biggen er zijn, moeten de huidige vleesvarkens plaats ruimen. Op korte termijn beperkt de beslissing zich dan ook voornamelijk tot het vroeger slachten van de snelst groeiende vleesvarkens. Afmestbedrijven die ervoor kiezen om biggen aan te kopen op de spotmarkt hebben een flexibelere mestduur. Dit aspect legt dus ook de omloopsnelheid en het aantal productierondes per stal per jaar op voorhand vast.

Check het uitbetalingsschema

De uitbetalingsschema's van de slachthuizen hebben een grote invloed op de optimalisatie. Ze geven immers vaak kortingen of bonussen in functie van gewenste karkasgewichten en karkas-kwaliteit. In onze analyses lag het slachtgewicht van het gemiddelde varken in de

uitgevoerde groeiproeven altijd in de zone met de hoogste uitbetaling. De snelst groeiende en meest voederefficiënte varkens zochten dan ook de bovengrens van de maximale uitbetalingszone op met hun optimale slachtgewicht. Maar buiten deze zone vallen, kost ook geld en dit kan dus beter vermeden worden door een veiligheidsmarge in te bouwen. Beperkte afwijkingen van het optimale slachtgewicht binnen deze zone hadden slechts beperkte verliezen aan marge per varkensplaats per jaar tot gevolg.

Een keer uittoppen loont

Een gemiddeld slachtgewicht buiten de gewichtsvork leidt tot slechtere economische prestaties. Toch zijn 'te lichte' varkens onvermijdelijk als je je stal optimaal wil benutten. Wachten totdat de traagst groeiende varkens ook de optimale uitbetalingszone bereiken terwijl hun snellere hokgenoten allang vertrokken zijn, leidt dus tot suboptimale resultaten. Maar hoe vaak leveren we nu het best af aan het slachthuis? Het gemiddelde varken in een populatie bestaat niet. Verschillen in groeisnelheid tussen de vleesvarkens zijn dus onvermijdbaar. Bij het optimaliseren van het slachtgewicht moet dit in rekening worden gebracht omdat dit het belang van gefaseerd afleveren van varkens uit dezelfde productieronde beïnvloedt. Uit de simulatie van de groei van een populatie beren en gelten bleek dat de extra moeite en tijd om dieren in twee keer in plaats van één keer af te leveren zeker wordt beloond. Het verschil tussen deze twee afleverstrategieën liep op tot 1,5 euro in de berekeningen, rekening houdend met een varkensprijs van 1,05 euro/kg levend gewicht. De voordelen van verschillende aflevermomenten per ronde, nemen echter sterk af naarmate men meer dan twee afleverbeurten hanteert. De toename in het brutosaldo bij drie en meer afleverbeurten weegt niet op tegen de extra arbeid. Bij een afmestduur van 19 weken bedroeg het verschil in gemiddelde marge per afgeleverd varken tussen drie en twee afleverbeurten nog slechts 0,26 euro/varken.

Naar een bruikbare rekentool

Met de input van verscheidene stakeholders werd een rekentool ontwikkeld die varkenshouders en voorlichters inzicht zal geven in de belangrijkste mechanismen en aspecten van de optimalisatie van het slachtgewicht. Concreet wordt onder

meer antwoord geboden op volgende vragen:

- Hoe sterk hangt het optimaal slachtgewicht af van de marktomstandigheden?
- Wat is het verlies aan brutomarge wanneer ik afwijk van het optimale slachtgewicht?
- Wat is de invloed van de technische dierprestaties op het vlak van groei, voederopname en gemiddelde karkas-kwaliteit op het optimale slachtgewicht?

In het model worden zowel de evoluties van de brutomarge per varken als per varkensplaats per jaar beschreven. Dit moet de varkenshouder inzicht bieden in het margeverloop doorheen de productieronde en houvast bieden in het optimaliseren van het slachtgewicht op de langere termijn.

Arbeid en opbrengst afwegen

Als we het slachtgewicht willen optimaliseren op korte termijn, moeten we dus tijdens de ronde de groei en het voederconsumptie kunnen inschatten. Dit vergt extra arbeid en investering in technologie (lees: de aankoop van een weegschaal). Gelet de beperkte margeverliezen zodra het merendeel van de varkens in de 'veilige gewichtsvorkzone' zit, moet er dus gekeken worden naar bijkomende voordelen die het investeren in monitoring- en automatisatietechnologie de moeite waard maken. Het beter opvolgen van bepaalde technische kengetallen kan de varkenshouder ondersteunen in het maken van andere managementkeuzes zoals het opteren voor een bepaald eindbeertype of zeugenlijn of het optimaliseren van de voederstrategie in functie van de genetica. De bovengenoemden kunnen het brutosaldo meer verhogen dan het bewegen op een vlak optimalisatieplateau door het slachtgewicht nauwkeurig te willen optimaliseren. Dit voorjaar zal een workshop in Melle doorgaan waarbij varkenshouders en erfbetreders onder deskundige begeleiding met de rekentool aan de slag kunnen gaan. ■

Op 19 december verdedigde Frederik Leen zijn doctoraat 'Pig delivery weight optimization: revitalizing an old paradigm?' Promotoren van het doctoraat zijn Ludwig Lauwers (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek - UGent), en Jef Van Meensel en Sam Millet (ILVO).